

Kestävyyden perusteet lukioon

Tavoite

Opiskelija ymmärtää kestävästä kehityksestä pyrkimyksenä parantaa maailman tilaa ja ihmisten hyvinvointia. Hän tietää, mikä on hiilijalanjälki, miksi sen selvittäminen kiinnostaa yrityksiä tai yksilöitä ja osaa nimetä keinoja hiilijalanjäljen pienentämiseksi. Hän ymmärtää kiertotalouden peruskäsitteet ja kiertotalouden merkityksen. Opiskelija tutustuu veden globaaliin merkitykseen, vesivastuullisuuden perusteisiin ja vesijalanjälkeen ja siihen vaikuttaviin tekijöihin. Opiskelija tutustuu kestävään ruokaan ja planetaariseen ruokavalioon. Hän tunnistaa sosiaaliseen kestävyys ja ympäristötunteisiin vaikuttavia asioita. Opiskelija ymmärtää, mitä vastuullisuusviestintä ja viherpesu ovat, ja osaa lukea yritysten vastuullisuusviestintää kriittisesti.

Kohderyhmä

Lukiolaiset, ammatillisen toisen asteen opiskelijat

Kuvaus

Kestävyyden perusteet sisältää kestävyys- ja vastuullisuusteemaan liittyvää materiaalia keskeisiltä osa-alueilta. Kuhunkin osioon liittyy video tai videoita, diaesitys tai diaesityksiä sekä tehtäviä. Kaikki tehtävät on koottu erilliseen dokumenttiin (Kestävyyden perusteet lukioon Tehtävät).

Materiaali sisältää seuraavat osiot:

- **Kestävyyden perusteet**
Tämä kokonaisuus - kestävä kehityksen perusteet, epätasa-arvo ja donitsitalous - antaa opiskelijalle tiiviin kuvauksen kestävästä kehityksestä pyrkimyksenä parantaa maailman tilaa ja ihmisten hyvinvointia, maapallon ekologisten järjestelmien ylikuormituksesta sekä hyvinvoinnin epätasaisesta jakautumisesta maantieteellisesti ja eri väestöryhmien kesken.
- **Ilmasto, luonto ja materiaalivirrat**
Osiossa käydään läpi perusteet ilmastonmuutoksesta ja energiankäytöstä, luontokadosta ja sen aiheuttamista riskeistä sekä maailmassa epätasaisesti jakautuneesta tuotannosta ja kulutuksesta.
- **Hiilijalanjälki**
Tässä osiossa käydään läpi, mitä hiilijalanjälki tarkoittaa, mistä se koostuu ja millaisia periaatteita sen laskennassa tulee noudattaa. Opiskelija ymmärtää hiilijalanjälkitarkastelun

taustalla vaikuttavia ilmiöitä ja hahmottaa yritysten toiminnan yhteyksiä näihin ilmiöihin. Hän tietää, miten päästöjä voidaan vähentää.

- **Kiertotalous**

Kiertotalous on paljon muutakin kuin pelkkää kierrätystä. Se on talouden toimintatapa, jossa tuotanto ja kulutus pyritään sovittamaan maapallon kantokyvyn rajoihin. Osiossa käydään läpi raaka-aineisiin liittyviä riskejä, siirtymistä lineaaritaloudesta kiertotalouteen sekä tarkastellaan kiertotalouden liiketoimintamalleja.

- **Kestävä ruoka ja planetaarinen ruokavalio**

Materiaalissa käydään läpi erilaisia kestävyysmittareita (hiilijalanjälki, vesijalanjälki, luontovaikutukset, sosiaaliset vaikutukset, ravitsemus) ruokaan liittyvien esimerkeiden sekä tutustutaan planetaariseen ruokavalioon.

- **Vesivastuullisuus ja vesijalanjälki**

Osiossa tutustutaan veden globaaliin merkitykseen ja YK:n kestävä kehityksen tavoitteeseen puhtaasta vedestä ja sanitaatiosta sekä tarkastellaan vettä sosiaalisen kestävyysnäkökulmasta. Materiaalissa tutustutaan vesijalanjälkeen, siihen vaikuttaviin tekijöihin ja sen pienentämiseen. Osiossa perehdytään vesitilanteeseen ja vastuulliseen veden käyttöön, vesivastuullisuuteen.

- **Sosiaalinen kestävyys**

Materiaalissa käydään läpi sosiaalisen kestävyysosa-alueita osana YK:n kestävä kehityksen tavoitteita, tarkastellaan niiden tilannetta ja syitä Suomessa. Pohditaan sosiaalisen, kulttuurisen, ekologisen ja taloudellisen kestävyysosa-alueita ja niiden vaikutuksia toisiinsa sekä sosiaalisen kestävyysosa-alueiden merkitystä kestävyysmuutoksissa.

- **Ympäristötunteet**

Osiossa tutustutaan ympäristötunteisiin ja opetellaan tunnistamaan niitä.

- **Vastuullinen viestintä ja viherpesun tunnistaminen**

Osiossa tutustutaan siihen, mitä vastuullisuusviestintä ja viherpesu ovat, ja miten kuluttaja voi arvioida, onko yrityksen vastuullisuusviestintä luotettavaa. Opitaan, mihin asioihin kuluttajana kannattaa kiinnittää huomiota, kun katsoo yritysten markkinointia, ja miten voi arvioida, onko yritys oikeasti vastuullinen vai väittääkö se vain olevansa.

Ohjeistus

Kokonaisuus kannattaa aloittaa kestävyysosa-alueiden -osiolla, joka antaa opiskelijalle tiiviin kuvauksen kestävästä kehityksestä pyrkimyksenä parantaa maailman tilaa ja ihmisten hyvinvointia, maapallon ekologisen järjestelmien ylikuormituksesta sekä hyvinvoinnin epätasaisesta jakautumisesta maantieteellisesti ja eri väestöryhmien kesken. Osiot muodostavat loogisen kokonaisuuden, mutta niiden käsittelyjärjestystä voi muuttaa halutessaan.

Materiaalia voi käyttää itsenäisesti tai yhdistämällä sitä lukion eri oppiaineiden opetukseen ja laajempaan vastuullisuuskoulutukseen. Huomaathan, että esitysten kuvakaappaukset on otettu keväällä 2023, ja esimerkiksi yritysten viestintä on voinut muuttua sittemmin.

Videot voi näyttää sellaisenaan ja diojen materiaaleja soveltaa omassa opetuksessa lisenssiehtojen puitteissa (CC-BY-NC-SA)

Laajuus

Materiaali sisältää dioja, luentovideoita (á 10–20 min) ja niihin liittyviä tehtäviä (kesto 5–90 min). Opettaja voi joustavasti valita, millä laajuudella käy läpi kokonaisuuden materiaaleja hyödyntäen ja haluamallaan tavalla täydentäen. Kokonaisuus voidaan toteuttaa lukiossa esimerkiksi yhden tai kahden opintopisteen laajuisena.